

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2024 №1
(3)

Samarqand-2024

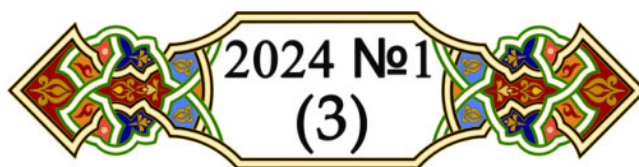
ISSN 2992-9229

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

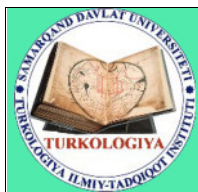
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2024

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Juliboy ELTAZAROV
f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Roxila RUZMANOVA
f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f.m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., dotsent
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hamidulla DADABOYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ma’rufjon YO‘LDOSHEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Jabbor ESHONQUL – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Mas’ul muharrir: **PhD Zokir BAYNAZAROV**
(O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА
к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор,
ректор Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор,
проректор по научной работе и инновациям
Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор,
проректор по международному
сотрудничеству Самаркандского
государственного университета имени
Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент
(Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хамидулла ДАДАБОЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Маруфжан ЙУЛДОШЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Джаббар ЭШАНКУЛ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор
(Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор
(США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор
(Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

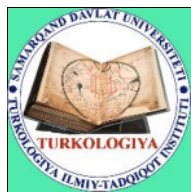
Шахноза ХУШМУРОВОДА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD Зокир
БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ
(Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh. Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh. Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh. Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Difuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khamidulla DADABOEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Marufjon YULDASHEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Jabbar ESHANKUL (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAOGLU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş. Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş. Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş. Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Difuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hamidulla DADABOYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Marufcan YULDOŞEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Cabbar EŞANKUL (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOC AOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Annagurban AŞIROV

MAHTUMKULU FİRÂKÎ: TÜRKMEN HALKININ MİLLÎ GURURU 5

Yusuf AZMUN

TÜRKMEN ŞAİRİ MAHTINGULI VE ONUN ESERLERİ HAKKINDA BİLİNMESİ
GEREKEN KONULAR: I..... 16

Begmırat GEREY

BÜYÜK FİRÂKÎ HAKKINDA DÜŞÜNCELER (CEMŞİT'İN KADEHİNE BİR BAKIŞ) 32

Abdurrahman GÜZEL

TÜRK DÜNYASINDA “MAHTUMKULU EKOLÜ” ÜZERİNE KISA BİR
DEĞERLENDİRME..... 46

Emrah YILMAZ

MAHTUMKULU FİRÂKÎ VE OKUDUĞU MEDRESELER 51

Tazegül TAÇMAMMEDOVA

TÜRKMEN ŞAİRLERİNİN ŞİİRLERİNDE MAHTUMKULU'NUN EDEBÎ MEKTEBİ 63

Usmon Qobilov

TURKIY-O'ZBEK ADABIYOTIDA TAVHID, NUBUVVAT VA BADIYYAT MASALALARI
..... 68

Dövmırat YAZKULIYEV

BEYİK AKYLDARYŇ ŞALARY WASP EDÝÄN ŞYGYRLARY HAKYNDA 82

Abdulla Ulug'ov

"O'RTANDIM, YONDIM" 93

TURKIY XALQLAR DIALEKTOLOGIYASI

Berdi SARIYEV

TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE “SÖZ” KAVRAMI..... 109

Tagandurdi BEKJAYEV

MAHTUMKULU ESERLERİNDE FRAZEOLÖJİK VARYANTLAR 119

Raxmatulla SHOKIROV

SOVET ITTIFOQI DAVRIDA O'RTA OSIYODA OLIB BORILGAN TOPONİMİK
O'ZGARISHLAR VA ULARNI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI 127

Севиля БАДАЛОВА, Фахриддин ШОДИЕВ

ЗАИМСТВОВАНИЯ ИЗ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ В СОСТАВЕ РУССКОЙ ЛЕКСИКИ ... 133

TURKIY XALQLARNING IJTIMOIIY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Foziljon SHUKUROV

SAMARQAND ADABIY MUHITINING ADABIYOT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI 140

Dilfuza DJURAKULOVA

TURKISTON MINTAQASIDAGI ENG QADIMGI MIGRATSION JARAYONLAR 145

Yoo Inyoung

O'ZBEKISTON HUDUDIDAGI DAVLAT UYUSHMALARINING KOGURYO VA SILLA
DAVLATLARI BILAN IQTISODIY-MADANIY ALOQALARI 150

Nurbek ALLABERGENOV

ILK O'RTA ASRLARDA O'RTA OSIYO MINTAQASIDA YUZ BERGAN SIYOSIY VA
ETNOMADANIY JARAYONLAR VA ULARNING TANGA ZARBIGA TA'SIRI 157

Hilola NORMAMATOVA

ILK O'RTA ASRLAR O'RTA OSIYO TANGALARIDA O'RIN OLGAN TAMG'ALAR.... 165

AZIZ MUSHTARIY!

Turkologik tadqiqotlarni e'lon qiladigan jurnalimizning ushbu sonida ham til, madaniyat va mushtarak qadriyatlarimiz izlarini topasiz. Ahmad Yassaviy, Fuzuliy, Yunus Emro, Alisher Navoiy, Abay ijodi kabi qalbga kirib, insonning dunyoqarashini o'stiradigan, uni rivojlantirish va qayta qurishni o'ziga vazifa qilib olgan mushtarak qadriyatlarimizdan biri Maxtumquli Firog'iy ijodidir. YUNESKO tomonidan 2024-yil tavalludining 300 yilligi deb e'lon qilinishi adabiyot ixlosmandlari, siyosatchilar va ilmiy doiralarning yana bir bor e'tiborini Maxtumquliga qaratishga sabab bo'ldi. Shuning bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2024-yil 19-fevralda "Buyuk turkman shoiri va mutafakkiri Maxtumquli Firog'iy tavalludining 300 yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi qarorini e'lon qilib, mutafakkir shoirning ijodini yana-da chuqurroq o'rganishga asos yaratib berdi. Shu munosabat bilan jurnalimizning 3-sonini ta'lim hayotining salmoqli qismini O'zbekistonning serhosil zaminida o'tkazgan mutafakkir shoir xotirasiga bag'ishlashga qaror qildik. Ushbu sonda "Turkman xalqining milliy g'ururi, shoir va uning ijodi haqidagi masalalar, Maxtumquli adabiy maktabi, tahsil olgan madrasalar, o'zbek adabiyotida tavhid, nubuvvat va badiiyat masalalari, Firog'iy haqidagi fikrlar, ulug' donishmand tomonidan sultonlarga berilgan tavsiflar, turkman tilidagi so'z tushunchasi, frazeologik variantlar" kabi mavzularga bag'ishlangan maqolalar kiritildi.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

You will find traces of our language, culture and common values in this issue of our journal, which publishes Turkological researches. One of our common values is Makhtumkuli Firaghi's work, which penetrates into the heart, develops a person's worldview, and takes it upon himself to develop and reconstruct it, such as the works of Ahmad Yassavi, Fuzuli, Yunus Emro, Alisher Navoi, Abay. The declaration of the 300th anniversary of his birth by UNESCO in 2024 rised the attention of literature lovers, politicians and scientific circles to once again focus on Makhtumkuli. At the same time, by announcing the decision of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev on 19.02.2024 "On the wide celebration of the 300th anniversary of the birth of the great Turkmen poet and thinker Makhtumkuli Firaghi", created the basis for a deeper study of the work of the great poet. In this regard, our editors have decided to dedicate the 3rd issue of our magazine to the memory of the great poet who spent a significant part of his educational life in the fertile land of Uzbekistan, as a debt and symbol of gratitude. In this issue, "the national pride of the Turkmen people, the necessary questions about the poet and his work, the literary school of Makhtumkuli, the madrassas where he studied, the issues of monotheism, prophecy and artistry in Uzbek literature, thoughts about Firaghi, descriptions given by the great sage to the sultans, word concept, phraseological variants" given in Turkman language are included.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Türkoloji araştırmalarını sürdüren dergimizin bu sayısında dilimizin, kültürümüzün ve müşterek değerlerimizin izlerini bulacaksınız. Ahmet Yesevî, Yûnus Emre, Ali Şîr Nevâyî, Muhammed Fuzûlî, Abay Kunanbayev, Toktogul Satılganov gibi gönle girip, kişinin dünya görüşünü geliştiren ve insanı yeniden inşa etmeyi kendine görev edinen müşterek değerlerimizden biri de Mahtumkulu Firâkî'dir. 2024 yılının UNESCO tarafından doğumunun 300. yılı olarak ilan edilmesi edebiyatseverlerin, siyasetçilerin ve bilim çevrelerinin dikkatinin bir kez daha Mahtumkulu'ya yöneltmesine sebep olmuştur. Bununla birlikte Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev 19.02.2024 tarihinde “Büyük Türkmen şairi ve düşünürü Mahtumkulu Firâkî'nin doğumunun 300. yıldönümünün geniş çapta kutlanmasıyla ilgili” kararını açıklaması, mütefekkir şairin eserlerinin daha derinlemesine incelenmesi için bir temel oluşturdu. Bu vesileyle tahrir heyetimiz bir kalem ve gönül borcu olarak dergimizin 3. sayısını; tahsil hayatının önemli bir kısmını Özbekistan'ın mümbit ikliminde geçiren mütefekkir şairin anısına bağışlamaya karar vermiştir. Bu sayıda “Türkmen halkının millî gururu, şair ve eserleri hakkında bilinmesi gereken konular, Mahtumkulu edebî mektebi, okuduğu medreseler, Özbek edebiyatında tevhid, nübüvvet ve bediyyat meseleleri, Firâkî'ye dair düşünceler, büyük bilgenin sultanları tasviri, Türkmence'de söz kavramı, frazeolojik varyantlar” gibi konu başlıklarına yer verilmiştir.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Следы нашего языка, культуры и общих ценностей вы найдете в этом номере нашего журнала, в котором публикуются тюркологические исследования. Одной из наших общих ценностей является творчество Махтумкули Фраги, которое проникает в самое сердце, развивает мировоззрение человека и берет на себя задачу его развития, как, например, произведения Ахмада Яссави, Физули, Юнуса Эмро, Алишера Навои, Бухта. Объявление ЮНЕСКО 2024 года 300-летием со дня его рождения Махтумкули заставило вновь обратить внимание любителей литературы, политиков и научных кругов на мыслителя. Вместе с тем, объявив решение Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева от 19.02.2024 года «О широком праздновании 300-летия со дня рождения великого туркменского поэта и мыслителя Махтумкули Фраги», наше правительство создало основу для более глубокого изучения творчества поэта-мыслителя. В связи с этим наша редакция приняла решение посвятить 3-й номер нашего журнала памяти поэта-мыслителя, проведшего значительную часть своей образовательной жизни на благодатной земле Узбекистана, как долг и символ благодарности. В этом номере освещены такие темы, как национальная гордость туркменского народа, необходимые вопросы о поэте и его творчестве, о литературной школе Махтумкули, медресе, в которых он учился, вопросы единобожия, пророчества и художественности в узбекской литературе, мысли о Фраги, а также включены описания, данные великим мудрецом султанам, туркменский язык, такие наименования, как словосочетание, фразеологические варианты».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

MAHTUMQULI HAQIDA!

Turkman mumtoz adabiyotining yetakchi shoiri Maxtumquli Firog'iy (1724-1807) mutafakkir inson sifatida sivilizatsiyamiz tarixida eng ko'zga ko'ringan namoyondalardan biridir. U Eronning Guliston viloyatiga qarashli Gunbedkavus shahri yaqinidagi Xojigovshan qishlog'ida Davlatmahmad Ozodiy oilasida tug'ilgan va vafotidan so'ng Turkmansahrodagi Oqto'qay qishlog'i maqbarasida otasi yoniga dafn etilgan. U avval ovul maktabida, so'ng 1753-yilda Qiziloyoqdagi (Lebap viloyati Xalach tumani) Idrisbobo, 1754-yilda Buxorodagi Ko'kaldosh, 1757-yilda Xivadagi Sherg'ozixon, Farg'onadagi Andijon madrasalarida tahsil oladi. Maxtumquli yoshligida bir qancha fanlarni chuqur o'zlashtiradi, shu bilan birga, zargarlik hunarini ham o'rganadi.

Ozarbayjon, Suriya, Eron, Afg'oniston, Hindiston, O'rta Osiyo mamlakatlariga sayohatlar qiladi. Forobiy, Beruniy, Xorazmiy, Ibn Sino, Firdavsiy, Mansur Halloj, G'azali, Zamaxshariy, Naimiy, Xoja Ahmad Yassaviy, Nizomiy, Jaloliddin Rumiy, Yunus Emro, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Bayram Xon, Nejep Bekpan, Ulug'bek kabi ko'plab mutafakkirlarning asarlarini o'qib ijodlaridan bahramand bo'adi, hatto Aflotun, Arastu, Xelen kabi mutafakkirlarning falsafiy qarashlari bilan ham yaqindan tanishadi.

XVIII asr turkman adabiyotining eng muhim namoyandalaridan biri bo'lgan va turkmanchaning yozma til bo'lishiga asos solgan Maxtumqulining birdamlik xabarlar va sa'y-harakatlari mustaqil Turkmaniston Respublikasining siyosiy kodlarini ochib beruvchi eng sara fikrlarni ifodalaydi. Shoirning didaktik uslubda yozilgan she'rlarida tarqoq turkman qabilalarining birlashishi lozimligi, mustaqil davlat barpo etish g'oyasi, Vatanga va xalqqa muhabbat, siyosiy-ijtimoiy tanqid, falsafiy qarashlar, axloqiy tushunchalar, so'fiylik ta'limotlari va nasihatlarini ifodalangan.

Maxtumquli adabiy merosida o'zbek-turkman ellarining qon-qardoshlik tuyg'ulari ifodalanadi. 9 yoshidan (otasi uyidagi yig'inlar ta'sirida) qo'shiqlar to'qiy boshlaydi. Maxtumquli she'riyati umumturkiy mushtarak g'oyalar, dardlar, orzu-armonlar bilan yo'g'rilgan. Uning ma'rifiy asarlarida, pandu nasihatlarida umumturkiy ma'naviyat yaqqol mujassam. Shoir haqida turli geografiyalarda hikoya, roman, drama, ocherk, xotira va rivoyat kabi nasriy adabiy janrlardan tashqari nazm shaklidagi asarlar, jumladan, xalq qo'shiqlari, lirik va epik she'rlar ham yaratilgan.

Xorazmning serhosil iqlimida so'fiylik bilan o'sib-ulg'aygan Maxtumquli, shubhasiz turkman xalqi shoirlarining ma'naviyat tabibi, siyosiy dahosi, omad yulduzidir. U bir qancha lirik she'rlar, liroepik dostonlar, g'azallar yozadi. Bizgacha uning 20 ming misraga yaqin she'rlari yetib kelgan. Ularda xalq hayoti, urf-odatlar, o'sha davrdagi ijtimoiy voqealar aks etgan («Bo'lmasa», «Kelgay», «Naylayin», «Etmas», «Bo'lar», «Kechdi zamona», «Bilinmas» kabi she'rlari).

Turkmaniston davlatini Maxtumqulisiz tasavvur qilib bo'lmaydi; chunki u turkman xalqining ramzidir. Shoir ijodida asosiy o'rinni egallagan mavzulardan biri ham mustaqillik tushunchasidir. Turkmanlarni bir davlat, bir bayroq ostida, bir dasturxon atrofida yig'ilishga chaqirgan mutafakkir “Turkmaning” nomli she'rida birlik haqidagi fikrlarini quyidagicha ifodalaydi:

*Turkmanlar bog'lasa bir bo'lib belni,
Quritar Qulzumni, daryoyi Nilni,
Taka, yovmut, go'klang, yazir, alili,
Bir davlatga xizmat etsak beshimiz.*

Maxtumquli ijodini oziqlantiruvchi uchta asosiy manba mavjud: Turkman xalq adabiyoti, Sharq mumtoz adabiyoti, yunon va hind falsafasi. Uning yetti yuzga yaqin she'rlariga nazar tashlasak; shoirning falsafa, sotsiologiya, tibbiyot, matematika, ilohiyot, musiqa, xalq adabiyoti, xalq tabobati va zargarlik kabi ko'plab fan va san'at sohalaridan xabardor bo'lganligi ma'lum bo'ladi. She'rlari tahlil qilinsa, bir qator sohaga tegishli ilmlardan xabardor bo'lganligi anglashiladi. Shu jihatdan shoirlik sifati unga yetarli ta'rif emas. U diniy va milliy mavzularni mukammal yoritgan asarlari bilan o'z chegarasidan chiqib, mutafakkir shoir bo'lishga muvaffaq bo'ldi. Darhaqiqat, tavalludining 300 yilligi munosabati bilan YUNESKO tomonidan 2024-yilning “Maxtumquli Firog'iy yili” deb e'lon qilinishi ham buning yana bir yorqin ifodasidir. Bu holat Turkmaniston madaniy diplomatiyasining bosh me'mori Maxtumquli ekanligini ko'rsatishi bilan ham ahamiyatlidir. Binobarin, shoirdan qolgan asarlar nafaqat turkmanlar, balki butun insoniyat uchun noyob madaniy boylikdir. U Sharq-islom sivilizatsiyasining Marv, Samarqand, Xiva, Buxoro, Andijon kabi qadimiy madaniyat markazlaridan o'ziga meros qolgan tarixiy bilimlar bilan voyaga yetdi va “Haq yo'lida yo'l ko'rsatuvchisiz sayr qilib bo'lmaydi” deb Turkistonning ma'naviy chiroqlari bilan rishtalar o'rnatgan va qalbida yoqqan hikmat uchqunlari bilan yo'limizni yorituvchi mash'alaga aylangan.

Mirzo Kenjabek ta'biri bilan aytganda: Maxtumquli – turkiy xalqlarning sayroqi tili, sahroning guli, gulning bulbuli, Haqning sodiq, oshiq va orif qulidir.

SOVET ITTIFOQI DAVRIDA O‘RTA OSIYODA OLIB BORILGAN TOPONIMIK O‘ZGARISHLAR VA ULARNI O‘RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI

SHOKIROV Raxmatulla Shavkat o‘g‘li

Samarqand davlat universiteti qoshidagi
Turkologiya ilmiy tadqiqot instituti katta
ilmiy xodimi

E-mail: rahmatulla.com@gmail.com

ORCID ID: 0009-0003-7936-3102

Annotatsiya: Markaziy Osiyo toponimiyasi o‘zining boy lingvistik xususiyatlari va chuqur tarixiy ildizi bilan boshqa hududlardan ajralib turadi. Bu hududning joy nomlari mintaqalarning ko‘p qirrali merosi va tarixini o‘zida aks ettiradi. Sobiq Sovet Ittifoqi davriga kelib, Markaziy Osiyo toponimiyasida keng ko‘lamli o‘zgarishlar ro‘y berdi. Bu o‘zgarishlar esa sho‘ro tuzumining mafkuraviy va ma‘muriy maqsadlarini aks ettirardi. Ushbu maqolada bu o‘zgarishlar dinamikasi, ularning mahalliy madaniyat va o‘ziga xoslikka ta‘siri, ushbu tuzum toponimik siyosatining postsovet davridagi Markaziy Osiyoda qoldirgan merosi hamda ularni o‘rganishning nazariy asoslari haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: *toponimika, tarixiy kontekst, sobiq Sovet siyosati va toponimik o‘zgarishlar, Sovet davridan keyingi toponimik restavratsiyalar, toponimikaning hozirgi tendensiyalari*

ТОПОНИМИЧЕСКИЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В СОВЕТСКИЙ ПЕРИОД И ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИХ ИЗУЧЕНИЯ

Аннотация: Центральная азиатская топонимика отличается от других регионов своими богатыми лингвистическими особенностями и глубокой историей. Топонимы этого региона отражают разнообразное наследие и историю региона. В период бывшего Советского Союза в топонимике Центральной Азии произошли масштабные изменения. Эти изменения отражали идеологические и административные цели советской системы. В данной статье рассматривается динамика этих изменений, их влияние на местную культуру и идентичность, наследие топонимической политики этого режима в постсоветской Центральной Азии, а также теоретические основы их изучения.

Ключевые слова: *топонимия, исторический контекст, бывшая советская политика и топонимические изменения, постсоветская реставрация топонимики, современные тенденции топонимии.*

TOPONYMIC CHANGES IN CENTRAL ASIA DURING THE SOVIET UNION AND THEORETICAL BASIS OF THEIR STUDY

Abstract: Central Asian toponymy is distinguished from other regions by its rich linguistic features and deep-rooted history. The place names of this region reflect the diverse heritage and history of the region. During the period of the former Soviet Union, large-scale changes took place in the toponymy of Central Asia. These changes reflected the ideological and administrative goals of the Shura system. This article discusses the dynamics of these changes, their impact on local culture and identity, the legacy of this regime's toponymic policy in post-Soviet Central Asia, and the theoretical foundations for their study.

Key words: *toponymy, historical context, former Soviet policy and toponymic changes, post-Soviet toponymic restoration, current trends of toponymy*

Joy nomlarining kelib chiqishi hamda ularning evolyutsiyasi haqida soʻz borganda, avvalo, joy nomlarining qadim zamonlardan beri geografik joylashuvlarni aniqlash va ularni bir-biridan ajratish uchun qoʻllanilib kelinganligini aytish lozim. Joy nomlarining kelib chiqishi koʻpincha shu joylarda yashovchi xalqlarning tili va madaniyatiga bogʻliq boʻlib, ularning tarixi, madaniyati, eʼtiqodi va atrof-muhit bilan oʻzaro munosabatini aks ettiradi. Toponimlarni oʻrganishda esa joy nomlarining rivojlanishini kuzatish, ularning lisoniy va madaniy ahamiyatini ochib berish hamda ushbu joy nomlarini shakllantirgan tarixiy jarayonlarni chuqur tahlil qilishni taqozo etadi.

Vaqt oʻtishi bilan joy nomlari lisoniy, madaniy oʻzgarishlar va tarixiy voqealar taʼsirida turli oʻzgarishlarga yuz tutadi. Bu oʻzgarishlar kishilik jamiyati va undagi muhitning dinamik tabiatini oʻzida mujassam etadi. Odatda, toponimik oʻzgarishlar oʻzboshimchalik bilan emas, balki turli omillar, jumladan, siyosiy, ijtimoiy va madaniy siljishlar taʼsirida amalga oshadi. Bunday oʻzgarishlarni tadqiq qilish orqali yashirin tarix va madaniy amaliyotlarni ochish, jamiyatning atrof-muhit bilan oʻzaro taʼsirining turli usullarini yoritish mumkin. Shuningdek, toponimik oʻzgarishlar mintaqaning siyosiy va ijtimoiy dinamikasini tushunish imkonini beradi, uning tarixini shakllantirgan hokimiyat kurashlari va madaniy almashinuvlarni ochib beradi. Bundan tashqari, toponimik oʻzgarishlar globallashtirish va madaniy tarqalishning taʼsirini tushunishga ham yordam beradi, chunki joy nomlari koʻpincha boshqa tillar va madaniyatlarning taʼsirini oʻzida aks ettiradi.

Toponimik oʻzgarishlarning sabablari va ularning kengroq taʼsirlarini oʻrganish orqali olimlar mintaqa tarixi, madaniyati va geografiyasi haqida qimmatli maʼlumotlarga ega boʻlishlari, odamlarning oʻzaro taʼsiri va oʻzgarishlarining murakkab gobelenini ochishlari mumkin. Toponimik oʻzgarishlarni tadqiq etishda davom etar ekanmiz, biz oʻtmish va hozirgi zamon haqidagi tushunchamizni chuqurlashtiramiz, atrofimizdagi olam haqidagi tasavvurlarimizni shakllantirishda joy nomlarining ahamiyatini koʻramiz.

Markaziy Osiyo azaldan turli xil madaniyatlar, tillar va urf-odatlarini oʻzida jamlagan koʻhna tarix beshigi boʻlgani bilan ajralib turadi. Bu yerdagi joy nomlari ham mintaqaning dinamik oʻtmishini oʻzida aks ettirgan desak mubolagʻa boʻlmaydi. Bu hududlarda soʻgʻdiylar va baqtriyaliklar kabi qadimiy sivilizatsiyalar yashagan, keyinchalik Ipak yoʻlining chorrahasiga aylangan bu oʻlka XIX asrdan boshlab Rossiya imperiyasining strategik, iqtisodiy va geosiyosiy manfaatlardan kelib chiqib, Oʻrta Osiyoga ekspansiyasi⁷ natijasida ushbu imperiya tarkibiga qoʻshilishiga olib keldi.

Oʻrta Osiyoning rus istilochilari taʼsiri ostidagi davrida bir necha bosqichli siyosiy oʻzgarishlar yuz bergan boʻlsa-da, ammo hukmron tuzumning bu oʻlkada olib borgan siyoyati deyarli oʻzgarmagandi. Xususan, Sobiq ittifoq davrida mintaqani sovet mafkurasiga moslashgan sotsialistik jamiyatga aylantirishga qaratilgan siyosati natijasida iqtisodiy jihatdan qishloq xoʻjaligini kollektivlashtirish va tez sanoatlashtirishga harakat qilingan, ammo bu koʻp hollarda anʼanaviy turmush tarzi hisobiga amalga oshirilgan. Madaniy siyosatda ruslashtirishni qoʻllab-quvvatlab, yagona sovet kishisini (homo soveticus) yaratishni mahalliy oʻziga xoslik, til va urf-odatlarini yoʻq qilish evaziga amalga oshirishga harakat qilindi. Maʼmuriy siyosat, koʻpincha, tarixiy va madaniy boʻlinishlarga toʻgʻri kelmaydigan sunʼiy chegaralar asosidagi sovet respublikalarini yaratishga olib keldi⁸.

⁷ Ekspansiya (lotincha – kengaytirish, yoyish) – yangi hududlarni, boshqa mamlakatlardagi bozorlarni egallash, taʼsir doirasini kengaytirish yoʻlidagi harakat. Ekspansiyaning hududiy, iqtisodiy, siyosiy koʻrinishlari boʻladi. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Ekspansiya>

⁸ Oʻzbekistonning yangi tarixi [Oʻzbekiston sovet mustamlakachiligi davrida]. 2-kitob. – T.: Sharq, 2000. – 283-b.

Sobiq Sovet hokimiyatining Markaziy Osiyodagi olib borgan ijtimoiy o'zgartirishlari natijasida boshlangan ta'lim va savodxonlik kompaniyalari ham asosan sovet mafkurasini yoyish va singdirishga xizmat qilar edi. Ayollar huquqlari targ'ib qilinib, bundan jamiyat hayotidagi ularning ishtiroki va o'rnini oshirish orqali arzon va beminnat ishchi kuchini ko'paytirishga erishildi. Natijada infratuzilmaning rivojlanishi ortidan mintaqa landshaftida o'zgarishlar yuzaga keldi, yangi shaharlar va sanoat tarmoqlari paydo bo'ldi. Bu esa o'z navbatida, yangi toponimlarni ham yuzaga kelishiga olib keldi. Bunday yangi joylarga davr siyosati talabiga ko'ra ruscha nomlar qo'yilardi. O'rta Osiyo hududidan tabiiy boyliklarni tashib ketish uchun istiloning ilk davrlarida temir yo'l olib kelindi. Buning natijasida ochilgan yangi stansiyalarga *Vannovskiy, Vladikino, Vrevskaya, Obmchevo, Ursatevskaya* va boshqa ko'plab ruscha nomlar qo'yildi⁹.

Rus dehqonlari ko'chirib keltirilgan joylarda anchagina ruscha nomlar paydo bo'ldi. Mirzacho'lga rus dehqonlari dastlab 1886-yilda ko'chirib keltiriladi. O'sha yili bu yerda to'rtta posyolka vujudga kelgan. Bular *Zaporojskiy, Nadejdinskiy, Romanovskiy* va *Sretenskiy* posyolkalari edi. 1898-yilga kelganda Sirdaryoning har ikkala sohilida 9 ta rus posyolkasi bunyod etildi. Bundan keyin paydo bo'lgan ruscha geografik nomlar ham Rossiyadagi nomlardan farq qilmas edi, boshqacha aytganda, ruslar o'zlari yashab kelgan yoki o'zlariga tanish bo'lgan joy nomlarini qo'ygan edilar¹⁰.

Bunday nomlar misoli rus toponimshunos olimi V.A. Juchkevichning “Общая топонимика” kitobida O'zbekiston toponimlari tahlili haqidagi bobda ham sanab o'tiladi: “O'zbekiston hududidagi ruscha nomlar soni kam va yosh jihatdan juda yosh hisoblanadi. Bu nomlar yaqinda o'zgartirilgan joy nomlari, temir yo'l stansiyalarining nomlari yoki rus aholi punktlarining juda kam uchraydigan nomlari sanaladi: *Gorchakovo, Ursatievskaya, Nagornaya, Kuropatino, Komsomolsk, Oktyabr* va boshqalar”¹¹.

Dastlab kam sonli bo'lgan bunday nomlar yuqorida tilga olganimiz, ruslashtirishga qaratilgan siyosat taqozosi o'laroq keyinchalik mahalliy nomlarni almashtirish evaziga ko'paytirilib borildi. Buni sovet davrida joy nomlari qayd etilgan arxiv hujjatlari va manbalarini yillar kesimida chuqur tahlil qilish va statistikasini shakllantirish natijasida amalda ko'rsatish mumkin. Zeroki, joy nomlari jamiyat hayotining ko'zgusi sanaladi.

Sovetlar hukumatining joy nomlari orqali aholi ongiga ta'sir etish siyosati natijasida bu davrda Markaziy Osiyodagi ko'plab joy nomlari o'zgartirilgan yoki almashtirilgan. Bu jarayonni sovetlar 3 bosqichda (Kommunizmning 3 inqilobi orqali) amalga oshirdilar:

1. Qishloqlarda kollektivlashtirish bosqichi. Bu jarayonda qishloq va aholi turar joylari nomlari o'zgartirilmagan bo'lsada, yangi yerlarni o'zlashtirish natijasida tashkil etilgan manzilgohlar hamda mavjud qishloqlar negizida tuzilgan kolxoz va shunga o'xshash yangi tuzilmalarga turli ruscha va sovet mafkurasini anglatuvchi nomlar berish bilan, mahalliy joy nomlari ikkinchi planga tushirildi. Endi falon qishloq emas, falon kolxoz deb qayd etiladigan va tilga olinadigan bo'ldi. Natijada aksar mahalliy va qadimiy nomlar o'rtadan ko'tarildi.

2. Shaharlarda sanoatni natsionalizatsiyalash bosqichi. Bu bosqichda birinchi bosqichdan ko'ra ancha jiddiy ishlar amalga oshirildi. Oktyabr inqilobidan so'ng mahalliy aholi tomonidan yuritilgan va ishlab chiqarishga asoslangan korxonalar, yerlar va mulklar ro'yxatga olindi. So'ngra bu mulklarga egalik qilganlar va ularning oila a'zolari turli ayblovlar bilan boshqa joylarga surgun

⁹ https://ru.wikipedia.org/wiki/Среднеазиатская_железная_дорога

¹⁰ Madrahimov Z. Tarixiy toponimika (o'quv qo'llanma). – Toshkent: Navro'z, 2017. – 14-b.

¹¹ Жучкевич В. А. Общая топонимика: учеб. пособие для геогр. фак. вузов. – 2-е изд., исправл. и доп. – Минск: Вышэйшая школа, 1968. – 242 с.

qilinib, mulklari davlat ixtiyoriga o'tkazildi. Endi aholi davlat yerlari va korxonalarida ishlardi. O'z navbatida bu korxonalar, joy nomlari va shaharlarda tashkil etilgan sanoat korxonalari ham sovet shaxsiyatlari ismlari va zamon mafkurasini ifodalovchi nomlar bilan atala boshlandi.

3. Madaniy inqilob bosqichi. Sovet tuzumining eng shiddatkor va ayovsiz ravishda olib borgan siyosati bo'lib, bu davrda sovet mafkurasiga zid bo'lgan har qanday narsa tag tomiri bilan yo'q qilinishga mahkum etildi. Minglab ma'rifatparvarlarimiz qatl etilgan, nodir qo'lyozma va tarixiy asarlar kuli ko'kka sovurilgan ushbu davrda madaniy va ma'naviy merosimizning bir bo'lagi bo'lgan joy nomlari ham shafqatsizlarcha o'zgartirishlarga yuz tutdi. Tarixiy voqelik va o'ziga xos ma'no kasb etuvchi ko'plab nomlar Sovet tuzumi mafkurasini xotirlatuvchi oldindan puxta reja asosida tuzilgan talaffuzi oson va tilga tez o'tiruvchan nomlarga almashtirildi.

Toponimlarga bo'lgan bunday munosabat, tarixiy, ma'naviy va madaniy ahamiyatga ega nomlarni, hukmron toifa aqidalarini ifodalovchi nomlarga almashtirish va bu orqali xalqni o'z o'tmishini unuttirish nafaqat Sovetlar mustamlakachiligi davrida, balki dunyo tarxida deyarli barcha mustabid tuzumlarning siyosatida uchrab turadi. Masalan, inglizlar Amerikani egallashganida hinducha nomlarning aksarini inglizchaga o'zgartirganlar. Faqat kam sonli hinducha nomlarga bugungacha saqlanib qolgan¹².

Mustaqillikdan so'ng ma'naviy qayta tiklanish jarayonida bir qator joy nomlari qayta tiklangan bo'lsa, boshqa qismi hanuzgacha rus tuzumi asoratida qolmoqda. Masalan, Gorchakovo – Yangi Marg'ilon, Ursatievskaya – Xovost, Kuropatkin – Lalmikor, Komsomolsk esa Malikrabortga o'zgartirilgan¹³. Yana bir qismi esa undan keyingi davr ta'siri ostida o'zgarishga uchragan holda saqlanib qolmoqda. So'nggi ikki toifa joy nomlarining asliy, ya'ni qadimiy ko'rinishi tarix sahnasida yo'qolib qolmasdan oldin ularni aniq manbalar asosida o'rganish va hujjatlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Sovet davridan oldingi toponimikani to'liq ravishda qayta tiklash va o'rganish orqali biz Markaziy Osiyoning o'tmishini chuqurroq tushunishimiz va mintaqaning boy madaniy xilma-xilligini kelajak avlodlarga yetkazishimiz mumkin. Bundan tashqari, bu o'zgarishlar bizga mintaqaning toponimik landshaftini shakllantirishda til, madaniyat va geografiyaning murakkab o'zaro ta'sirini yoritib berish imkonini ham beradi. Markaziy Osiyoda Sovet davridan oldingi toponimikani o'rganish va uni qayta tiklash hamda Sovet Ittifoqining bu hududlarda olib borgan toponimik siyosatini tahlil qilish bizga mintaq tarixi haqidagi tushunchamizni yanada boyitish, uning boy madaniy merosini, o'tmishini yuzaga chiqarish hamda bu tuzumning O'rta Osiyo xalqlarini qoloqlashtirish, ongsizlashtirish va o'tmishini unuttirishga qaratilgan, chuqur o'ylangan – rejali siyosatining yana bir jihatini ochib berishdek, ulkan ma'naviy va tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan jihatlarni taqdim etadi.

Bu o'rganish va tahlillar orqali biz nafaqat Markaziy Osiyo tarixi va madaniy merosi haqidagi tushunchamizni chuqurlashtiramiz, balki mintaq o'tmishini saqlash va talqin qilishda toponimikaning ahamiyatini ko'rishimiz ham mumkin. Zero, Sovet davrigacha Markaziy Osiyoda turli madaniyatlar va sivilizatsiyalar mavjud bo'lib, ularning har biri mintaqaning toponimik landshaftida o'z izini qoldirgan. Ya'ni O'rta Osiyo toponimiyasi o'z ildizlarini mintaqaning qadimgi aholisining tillari va madaniyatlaridan olgan. Markaziy Osiyodagi joy nomlari, ko'pincha, o'lkaning geografik xususiyatlarini aks ettiradi, “Tyan-Shan” (Samoviy tog'lar) va “Sirdaryo” (Sersuv yoki loyqa suvli daryo) kabi nomlar mintaqaning tabiiy go'zalligini

¹² <https://www.factmonster.com/history/native-american-heritage/american-indian-place-names>

¹³ https://uz.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_toponimiyasi

eslatadi. Oʻrta Osiyodagi ayrim joy nomlari ham mintaqadagi qadimgi koʻchmanchi qabilalar, skiflar, sarmatlar, xunlar tillaridan kelib chiqqan boʻlib, ular bosqinchilik va koʻchish orqali mintaq toponimiyasida oʻz izini qoldirgan.

Sovetlar oʻz nazorati ostidagi hududlarda keng koʻlamli toponimik oʻzgartirishlar olib bordi. Bu oʻzgartirishlar Sovet tuzumining mafkuraviy motivlarini oʻzida aks ettirardi. Mazkur oʻzgartirishlarni oʻrganish va sovet hukumatining toponimikaga oid siyosati hamda amaliyotini tahlil qilish orqali, joy nomlarining oʻzgarishi ortidagi gʻoyaviy motivlar yuzaga chiqadi.

Sovet Ittifoqi, Lenin va keyinchalik Stalin boshchiligida anʼanaviy milliy va madaniy chegaralarni kesib oʻtgan yangi sovet oʻziga xosligini yaratishga intilib, madaniy oʻzgarishlarning keng qamrovli dasturini amalga oshirishga kirishdi. Ushbu oʻzgarishlarni amalga oshirish usullaridan biri toponimik oʻzgarishlar boʻlib, joy nomlari sovet dunyoqarashlar va tarixiy jarayonlarni aks ettirish uchun oʻzgartirilgan. Yaʼni bu urinishlar mahalliy xalqni milliy va tarixiy oʻzligini anglashdan yiroqlashtirish, uni unitish va xalq ongiga mutlaqo eskilik sarqitiga aylantirish siyosatining bir koʻrinishi edi.

Sovet tuzumi toponimik oʻzgarishlarga eski tartib va uning qoldiqlarini yoʻq qilish hamda landshaftga yangi sovet oʻziga xosligini tatbiq etish vositasi sifatida qaradi. Bu yondashuv til va madaniyatga hukmron ijtimoiy-iqtisodiy tizimning aksi sifatida qaragan marksistik mafkuraga asoslangan edi. Sovet hukumati joy nomlarini oʻzgartirish orqali aholining sovet davridan oldingi tarixi va madaniyati bilan aloqalarini uzishga, ularning oʻrniga tuzum gʻoyalarini aks ettiruvchi shoʻrolardan ilhomlangan yangi nomlar qoʻyishga harakat qildi.

Sovet hukumatining toponimik oʻzgarishlari ortidagi gʻoyaviy motivlar har xil edi. Asosiy maqsadlardan biri aksilinqilobiy deb hisoblangan tarixiy shaxslar yoki voqealar xotirasini oʻchirish edi. Misol uchun, koʻplab koʻchalar va shaharlar podshohlar, xalq qahramonlari, boylar yoki din arboblari haqidagi xotiralarni yoʻq qilish uchun oʻzgartirildi, ularning oʻrniga sovet rahbarlari yoki inqilob qahramonlarini ulugʻlaydigan nomlar qoʻyildi. Bundan tashqari, toponimik oʻzgarishlar sovet mafkurasini targʻib qilish uchun ishlatilgan. Buning natijasida koʻplab joy nomlari sotsialistik tamoyillar yoki sovetlar tarixi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega boʻlgan tarixiy voqealarni aks ettirish uchun oʻzgartirilgan.

Sovet toponimik oʻzgarishlarining taʼsiri chuqur boʻlib, kelgusi oʻnlab yillar davomida mintaqaning madaniy va tarixiy landshaftini shakllantirdi. Sovet Ittifoqi parchalanganidan keyin baʼzi joy nomlari asl holiga qaytarilgan boʻlsa-da, koʻplari oʻtmishdagi mafkuraviy kurashlarni eslatuvchi madaniy va maʼnaviy tamgʻalar sifatida saqlanib qolgan. Sovet toponimik oʻzgarishlari merosi murakkab va koʻp qirrali boʻlib, sovet mafkurasining biryozlamaligini va uning mintaq madaniy va tarixiy merosiga taʼsirini oʻzida aks ettiradi.

Chor Rossiyasi mahalliy xalqlarning ichki ishlariga imkon qadar aralashmaslikka harakat qilgan boʻlsa, Sovet hukumati oʻtmish bilan aloqani uzib tashlab, tamomila yangi jamiyat yaratishga urindi. Shu bois tarixiy xotiraning muhim qismi boʻlmish joy nomlarida yangicha mafkurani aks ettirishga intildi. Mavjud toponimlar oʻrniga oʻsha davr qahramonlari, olimlari, yuz bergan muhim voqea-hodisalar nomlari shahar, tuman, qishloq, mahalla, koʻcha, ovul, maktab-internat va boshqa obyektlarga berildi¹⁴.

Xulosa qilib aytadigan boʻlsak, sovet toponimik oʻzgarishlari oʻtmish xotirasini oʻchirishga va landshaftga yangi sovet hukumatining oʻziga xosligini tatbiq etishga intilgan

¹⁴ Usmonova S.A., Murodova G.Z. Qoʻqon shahri koʻchalari tasnifi va tavsifiga doir// Filologiyaning dolzarb masalalari. – Qoʻqon, 2023. – 130-b.

mafkuraviy motivlar bilan ta'minlangan. Sovet tuzumining toponimikaga oid siyosati va amaliyotini o'rganar ekanmiz, biz joy nomlarining mafkuraviy nazorat, madaniy o'zlashtirish va siyosiy targ'ibot quroli sifatida qo'llanilganligi haqida qimmatli ma'lumotlarga ega bo'lamiz. Sovet toponimik o'zgarishlari merosi mintaqaning madaniy va tarixiy landshaftini shakllantirishda davom etib, Sovet davrining murakkab va ko'pincha bahsli tarixini eslatib turadi.

Yana shuni ham ta'kidlab o'tish kerakki, sovet va sho'rolar hukumatidan keyingi davr sharoitida ro'y bergan toponimik o'zgarishlar bir muncha murakkab bo'lib, ularning toponimik siyosati mahalliy madaniyat va o'ziga xosliklarga chuqur ta'sir ko'rsatgan. Shu bilan birga, ko'p hollarda madaniy urf-odatlar va qadriyatlarning yemirilishiga olib kelgan. Biroq bu o'zgarishlarga qaramay, mahalliy madaniyatning ko'p jihatlari saqlanib qoldi, bu mahalliy aholining o'z qadriyatlarida sobit turganligini ko'rsatadi. Shunday qilib, bu o'zgarishlarni chuqur tahlil va tadqiq qilish hozirgi sovet propagandasi kuchayib borayotgan sharoitda, mafkuraviy va ilmiy jihatdan javob o'laroq kun tartibiga chiqishi lozim bo'lgan muhim masalalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистоннинг янги тарихи [Ўзбекистон совет мустамлакачилиги даврида]. 2-китоб. – Т.: Шарқ, 2000. – 688 б.
2. Madrahimov Z. Tarixiy toponimika (o'quv qo'llanma). – Toshkent: Navro'z, 2017. – 128 b.
3. Жучкевич В. А. Общая топонимика: учеб. пособие для геогр. фак. вузов. -2-е изд., исправл. и доп. – Минск: Вышэйшая школа, 1968. – 432 с.
4. Usmonova S.A., Murodova G.Z. Qo'qon shahri ko'chalari tasnifi va tavsifiga doir// Filologiyaning dolzarb masalalari, – Qo'qon. 2023-yil. – B. 130-133.
5. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Ekspansiya>
6. https://uz.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_toponimiyasi
7. https://ru.wikipedia.org/wiki/Среднеазиатская_железная_дорога
8. <https://www.factmonster.com/history/native-american-heritage/american-indian-place-names>

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

1. The article is presented on 8-10 pages;
2. Article structure:
  1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
  2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
  3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone and e-mail address of the author (authors) are indicated in full.
  4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
  5. At the beginning of each article, there should be an annotation in Uzbek, Turkish and English.
  6. The abstract should be no more than 120-150 words.
  7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
  8. The article should be prepared in the following form:
    - a) Introduction;
    - b) Main part;
    - c) Results and Discussions;
    - d) Conclusions;
    - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
    - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
    - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
  3. The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
  4. Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
  5. Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
  6. Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES IN THE FOLLOWING AREAS:

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
  1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,15 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
  2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otaismi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
  3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, respublika, telefoni va e-mail adresi to‘liq keltirilishi kerak.
  4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
  5. Har bir maqola boshida o‘zbek, turk va ingliz tillarida annotatsiya bo‘lishi lozim.
  6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
  7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
  8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
    - a) Kirish (Introduction);
    - b) Asosiy qism (Main part);
    - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
    - d) Xulosalar (Conclusions);
    - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
    - f) Havola(snokalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
    - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
  1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
  2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
  3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, телефон и адрес электронной почты автора(ов) должны быть указаны полностью.
  4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
  5. В начале каждой статьи должна быть аннотация на узбекском, турецком и английском языках.
  6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
  7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
  8. Статья должна быть подготовлена в виде:
    - a) Вступление (Introduction);
    - b) Основная часть (Main part);
    - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
    - d) Выводы (Conclusions);
    - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
    - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
    - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекомендованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya1

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
  1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütün olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
  2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
  3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon ve e-posta adresi eksiksiz olarak verilmeli.
  4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
  5. Her makalenin başında Özbekçe, Türkçe ve İngilizce özet bulunmalıdır.
  6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
  7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
  8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
    - a) Giriş (Introduction);
    - b) Ana bölüm (Main part);
    - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
    - d) Sonuçlar (Conclusions);
    - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
    - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
    - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Prof. J.Eltazarov

Musahhih va texnik muharrir:

R. Shokirov

ISSN 2992-9229

2024-yil 20-mayda tahririy-nashriyot bo'limiga qabul qilindi.

2024-yil 24-mayda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog'oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog'ozı. Shartlı bosma tabog'i –9.

Adadı 20 nusxa. Buyurtma № 145

SamDU tahririy-nashriyot bo'limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229